

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อผลกระทบวิถีชีวิตจากคลื่นยักษ์สึนามิในกลุ่มผู้ประสบภัย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ และ 3) เพื่อศึกษาลักษณะเครือข่ายการพึ่งพาแบบทางการและไม่เป็นทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทำการศึกษาในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ คือ กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง ตรัง และ สตูล โดยแต่ละจังหวัดได้คัดเลือกหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิมาจังหวัดละ 1 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) หมู่บ้านเกาะพีพี ตำบลพระนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 2) บ้านพรุเตียว ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา 3) บ้านกมลา หมู่ 3 ตำบลกมลา อำเภอเกาะลันตา จังหวัดภูเก็ต 4) บ้านทะเลนอก หมู่ 1 ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง 5) บ้านเกาะมุกด์ ตำบลลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และ 6) บ้านราไว ตำบลชอนคลาน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างของคำถาม สัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของคำถาม สัมภาษณ์ผู้บริหาร หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ ในพื้นที่ 6 จังหวัด โดยคัดเลือกพื้นที่การศึกษามาจังหวัดละ 1 หมู่บ้าน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งทีมวิจัยได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ก่อน แล้วจึงนำมาหาข้อสรุปในการคัดเลือกพื้นที่ โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายในระดับมาก และแต่ละพื้นที่ก็จะมีบริบทชุมชนที่แตกต่างกันออกไป เช่น หมู่บ้านเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และหมู่บ้านเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง เป็นพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายมาก และเป็นหมู่บ้านที่อยู่บนเกาะห่างไกลจากแผ่นดินใหญ่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่วนบ้านพรุเดียว จังหวัดพังงา เป็นชุมชนดั้งเดิม จากการสร้างบ้านถาวรขึ้นมา โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ สร้างบ้านถาวรให้ในชุมชนเดียวกัน และเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากพื้นที่แตกต่างกัน เช่น จากบ้านน้ำเค็ม บ้านบางสัก บ้านบางเนียง บ้านคอเขา แล้วนำมาพักอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน สำหรับบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายมากและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต ในขณะที่บ้านทะเลนอก จังหวัดระนอง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่เคยียบสงบอยู่ติดกับชายฝั่งทะเล มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และได้รับความเสียหายมากของจังหวัดระนอง ส่วนบ้านราไวย์ จังหวัดสตูล แม้จะไม่ได้ได้รับความเสียหายเทียบเท่ากับจังหวัดอื่น ๆ แต่ก็ถือว่าได้รับความเสียหายในระดับมากของจังหวัดสตูล ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพความเสียหายที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิพบว่าที่หมู่บ้านเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ มีครัวเรือนที่ได้รับความเสียหายทั้งหลังและเสียหายบางส่วน 271 หลังคา มีผู้เสียชีวิต 357 คน และผู้สูญหาย 329 คน ส่วนบ้านพรุเดียว เนื่องจากเป็นชุมชนที่เกิดจากการสร้างบ้านถาวรให้ผู้ประสบภัยที่มาจากหลากหลายหมู่บ้านให้อยู่ในชุมชนเดียวกัน ข้อมูลสภาพความเสียหายที่เกิดจากหมู่บ้านเดิมที่กลุ่มตัวอย่างได้เคยอาศัยอยู่ อาจจะได้ไม่ได้ข้อมูลสภาพความเสียหายจากหมู่บ้านเดิม หากแต่พบว่า จากจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดพบว่า ญาติพี่น้องที่เสียชีวิตมีถึง 47 คน และสภาพบ้านเรือนเสียหายหมดทั้งหลังทุกคน ซึ่งบ้านพรุเดียวชุมชนใหม่แบ่งเป็น การสร้างบ้านพักถาวรให้จากสภาฯ ชาติไทยจำนวน 80 หลัง ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 60 หลัง สโมสรโรตารี จำนวน 80 หลัง มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง จำนวน 90 หลัง มูลนิธิแอ่งเจ็ดวังส ของคุณภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก จำนวน 80 หลัง และกองบัญชาการทหารสูงสุด 50 หลัง ส่วนบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต สภาพบ้านเรือนที่ได้รับความเสียหาย จำนวน 200 หลังคา สำหรับบ้านทะเลนอก บ้านเรือนเสียหายบางส่วน จำนวน 23 หลัง มีผู้เสียชีวิต 46 คน บ้านเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง มีผู้เสียชีวิต 3 คน บ้านเรือนเสียหายจำนวนมาก สถานประกอบการร้านค้าเสียหาย ส่วนบ้านราไวย์ จังหวัดสตูล บ้านเรือนเสียหาย 18 หลัง และมีผู้ประสบภัยที่ได้รับความเสียหายด้านเครื่องมือประกอบอาชีพ เช่น อวน เรือ กระชัง มีจำนวน 50 ครัวเรือน และมีผู้เสียชีวิต 2 คน

2. สภาพปัญหาการให้ความช่วยเหลือ สำหรับที่บ้านเกาะพีพี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ไกล การเข้าไปให้ความช่วยเหลือไม่สะดวก และต้องใช้เวลา ทำให้เกิดความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ

การช่วยเหลือไม่ต่อเนื่อง ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการสร้างบ้านพักถาวรติดข้อกฎหมายของผังเมือง จึงมีปัญหาการดำเนินการสร้างบ้านพักถาวรค่อนข้างมาก ส่วนปัญหาการให้ความช่วยเหลือของบ้านพรุเดียว จังหวัดพังงา ประสบปัญหาการช่วยเหลือที่เกิดความซ้ำซ้อน และไม่ยุติธรรม มีการเล่นพรรคเล่นพวก ทำให้คนเดือดร้อนจริง ๆ อาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับความช่วยเหลือน้อย ในขณะที่ผู้ประสบภัยบางคนได้รับการช่วยเหลือซ้ำซ้อน บางครอบครัวได้รับบ้านถาวรหลายหลัง แม้แต่คนที่ไปอยู่ที่อื่น เช่น อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ แต่กลับได้รับความช่วยเหลือในเรื่องบ้านพักถาวร การให้ความช่วยเหลือไม่ตรงกับความต้องการ ในส่วนของชุมชนพรุเดียวใหม่ เมื่อมีการสร้างบ้านพักถาวรให้แล้ว สภาพบ้านพักดี ทว่าระบบสาธารณูปโภค การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการปรับสภาพภูมิทัศน์ยังเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ปัญหา ส่วนบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต ประสบปัญหาการช่วยเหลือไม่มีความยุติธรรม และไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัย ทำให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นในชุมชน ส่วนบ้านทะเลนอก จังหวัดระนอง ประสบปัญหาการช่วยเหลือไม่ตรงกับความต้องการและเกิดความซ้ำซ้อน ในขณะที่บ้านเกาะมุกด์ จังหวัดตรังประสบปัญหาการไม่เข้าใจกันระหว่างหน่วยงานที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ ขาดการประสานงานที่ดี ต่างคนต่างเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ทำให้การช่วยเหลือเกิดกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การให้ความช่วยเหลือยังไม่ยุติธรรม มีการเล่นพรรคเล่นพวก และกระบวนการให้ความช่วยเหลือมีกระบวนการและขั้นตอนที่ยุ่งยาก สำหรับปัญหาการช่วยเหลือที่บ้านราไวย์ จังหวัดสตูล มีปัญหาการให้ความช่วยเหลือไม่สอดคล้องกับระดับความเสียหาย เช่น ความเสียหายของเรือ อวน หรือ กระชัง บางคนเสียหายน้อยก็ได้รับความช่วยเหลือเท่ากับผู้ที่ได้รับความเสียหายมาก กฎเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ ยังไม่เอื้อกับสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

3. ระดับความเสียหายที่เกิดขึ้น พบว่า ที่บ้านพิพิ จังหวัดกระบี่ ที่อยู่อาศัยเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือ ไม่มีงานทำและไม่มีอาชีพ ส่วนที่พรุเดียว จังหวัดพังงา ระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นในชุมชนเดิมของตนเอง ส่วนใหญ่บ้านเรือนพังเสียหาย ไม่มีรายได้ ไม่มีอาชีพ หากแต่เมื่อมารวมกันอาศัยในชุมชนใหม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือบุตรหลานไม่มีที่เรียน ผู้ประสบภัยไม่มีอาชีพที่มั่นคงแน่นอนทำให้ไม่มีรายได้ ส่วนบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต พบว่า ความเสียหายมากที่สุดคือบุตรหลานไม่มีที่เรียน เนื่องจากโรงเรียนเสียหายทั้งหมด ยานพาหนะเสียหาย สถานที่ประกอบการเสียหาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัยเสียหาย แต่ในความเป็ฯจริงบ้านพักของคนกมลาเสียหายจริง ๆ มีไม่มากนัก แต่บ้านเรือนที่พังเสียหายส่วนใหญ่เป็นของคนนอกพื้นที่ที่มาสร้างบ้านพักหรือให้นักท่องเที่ยวได้มาเช่าพักอาศัย ในขณะที่บ้านทะเลนอก จังหวัดระนอง ความเสียหายที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือการสูญเสียชีวิตถึง 46 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมาก หากเปรียบเทียบกับกรณีที่เป็ฯชุมชนเล็ก ๆ บ้านเรือนเสียหาย 23 หลัง โรงเรียนเสียหายทั้งหลัง เครื่องมือในการประกอบอาชีพเสียหายจำนวนมาก ส่วนบ้านเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง ความเสียหายเกี่ยวกับเครื่องมือประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะเสียหาย ทำให้ไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ สำหรับบ้านราไวย์ จังหวัดสตูล ความเสียหายส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น เรือ อวน และกระชังปลา

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า ที่หมู่บ้านพีพี จังหวัดกระบี่ ความสามัคคีของคนในชุมชน กลับดีขึ้น ความขัดแย้งน้อยลง เพราะก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิต่างคนต่างทำมาหากิน ไม่มีเวลา หรือโอกาสที่จะได้ให้ความช่วยเหลือกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์สึนามิแล้ว เมื่อประสบปัญหาเช่นเดียวกันความเห็นอกเห็นใจกัน ความสามัคคีกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็จะมากขึ้น แต่ก็ยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่เกิดความไม่พอใจในการได้รับความช่วยเหลือที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่วนที่บ้านพรุเดียว จังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นชุมชนใหม่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน บางคนไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่ต้องมาอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ความสัมพันธ์กันจึงยังไม่มี ความขัดแย้งยังมีอยู่ในชุมชน สำหรับบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต ความสามัคคีของคนในชุมชนมีน้อยลง ความขัดแย้งในชุมชนกลับเพิ่มขึ้น บ้านทะเลนอก จังหวัดระนอง ผลกระทบบ้านมิดิสังคม ไม่ค่อยกระทบเท่าที่ควรเนื่องจากเป็นชุมชนเล็ก ๆ และอยู่กันอย่างสงบ ความสามัคคี ความขัดแย้ง ความสัมพันธ์กันของคนในชุมชนไม่มีผลกระทบมากนัก เนื่องจากเวลาได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผู้นำชุมชนก็จะแบ่งปันไปให้ครอบครัวอื่น ๆ จึงไม่ได้รับผลกระทบ ทำให้ความขัดแย้งหรือความไม่พอใจกันไม่มี การให้ความช่วยเหลือจะจัดให้ตามลำดับของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ส่วนที่เหลือก็จะมีการแจกจ่ายให้กับครอบครัวอื่น ๆ จึงทำให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนอยู่ได้อย่างสันติ ด้านบ้านราไว จังหวัดสตูล ผลกระทบด้านความขัดแย้งในชุมชนกลับเพิ่มขึ้น ความสามัคคีลดลง ความร่วมมือกันน้อยลง เนื่องจากผลของการให้ความช่วยเหลือไม่ยุติธรรม

5. แนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มพบว่าบ้านเกาะพีพี ตำบลพระนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีความต้องการความช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพมากที่สุด รองลงมาเป็นความต้องการด้านที่อยู่อาศัย การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ การมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม/ชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งแนวทางการฟื้นฟูควรมีการจัดอบรมส่งเสริมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้แก่คนในชุมชน การสร้างบ้านพักถาวร การจัดให้มีศูนย์พัฒนาเด็ก และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งสนับสนุนการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จัดให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และจัดให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ ไม่ให้ถูกวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาครอบงำ ส่วนการพัฒนาทางด้านจิตใจก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ควรมีการฟื้นฟูจิตใจของผู้ประสบภัยให้ยอมรับกับสภาพความเป็นจริงบ้านพรุเดียว ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีความต้องการความช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการที่โปร่งใส และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน สำหรับแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิต จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรจัดให้มีการฟื้นฟูเรื่องความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน เนื่องจาก

เป็นชุมชนใหม่ สมาชิกในชุมชนมาจากหลายพื้นที่ เช่น จากบ้านน้ำเค็ม บ้านเกาะคอเขา บ้านบางเนียง บ้านบางลึก เป็นต้น การส่งเสริม ให้มีการประกอบอาชีพที่สามารถเพิ่มพูนรายได้ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น บ้านกมลา หมู่ 3 ตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ รองลงมาคือการบริหารจัดการที่โปร่งใสการพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าความต้องการด้านอาชีพ และด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนกมลามีไม่มากนัก เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในด้านนี้เพียงพออยู่แล้ว แนวทางการฟื้นฟูจึงเป็นเรื่องการจัดการความเสี่ยงของชุมชนให้ปลอดภัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การปรับสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของชุมชน ให้มีความน่าอยู่ การจัดการศึกษาของนักเรียน การส่งเสริมและการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว ให้กลับมาในพื้นที่ของชุมชนบ้านกมลาคต่อไป บ้านทะเลนอก หมู่ 1 ตำบลกำแพงงู อำเภอสวยสำราญ จังหวัดระนอง มีความต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากบ้านทะเลนอก เป็นหมู่บ้านที่ติดกับทะเล ไม่มีสิ่งปิดกั้นหรือกีดขวางน้ำหากเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เพราะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบติดกับทะเล ด้านหลังของหมู่บ้านเป็นภูเขา แนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตพบว่า ควรให้มีการฟื้นฟูอาชีพประมง การพัฒนาสภาพแวดล้อม การพัฒนาให้มีระบบสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ยังไม่สามารถรับสัญญาณได้ หากเมื่อเกิดเหตุคลื่นยักษ์สึนามิก็จะสามารถรับทราบข่าวสารต่างๆ ได้ทันทั่วทั้งหมู่บ้านมุกด ตำบลลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ รองลงมาคือการบริหารจัดการที่โปร่งใส การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน การทำงานร่วมกันและมีอำนาจตัดสินใจร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม/ชุมชน ซึ่งแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตของคนในชุมชนก็คือ ต้องสร้างความรู้สึkmั่นคงปลอดภัยในวิถีชีวิตของคนในชุมชน คือ ต้องสร้างความรู้สึkmั่นคงและปลอดภัยในวิถีชีวิตที่จะดำรงอยู่ได้ในสังคมนั่นก็คือ จะต้องมีการจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ เพราะที่เกาะมุกด์จะมีการเปิดปิดไฟฟ้าเป็นเวลา เช่น เปิดให้มีไฟฟ้าใช้เวลาประมาณ 8 นาฬิกา และปิดไฟฟ้าในเวลา 22 นาฬิกา หากเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในช่วงเวลาที่มีการปิดไฟฟ้า ประชาชนจะทราบว่าเกิดคลื่นยักษ์สึนามิได้อย่างไร จึงควรที่จะให้มีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค นั่นก็คือให้มีไฟฟ้าใช้ได้ตลอดเวลา การฟื้นฟูวิถีชีวิตอีกประการหนึ่ง คือการสร้างบ้านถาวรให้ โดยไม่จำเป็นต้องให้ชาวบ้านต้องออกเงินเพิ่มอีก เช่น ทางภาครัฐและภาคเอกชนมีการช่วยเหลือในการสร้างบ้านถาวรให้ แต่สร้างให้ได้ในราคาเพียง 70,000 บาท หากเกินกว่านั้นชาวบ้านจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้านเอง ซึ่งแต่ละครอบครัวก็ไม่สามารถหาเงินมาสร้างบ้านต่อได้ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ไม่เล่นพรรคเล่นพวก และจัดให้มีการฟื้นฟู การประกอบอาชีพ และ

วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน บ้านราไว ตำบลขอนแก่น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล มีต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ รองลงมาเป็นการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการที่โปร่งใส แม้ว่าพื้นที่บ้านราไวจะได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์ สึนามิน้อยที่สุด แต่ทว่าแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตก็คือ การสร้างความความมั่นคงปลอดภัย นั่นก็คือ การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ เพราะเครื่องเตือนภัยอยู่ไกลและต่ำมาก เวลาเครื่องส่งเสียงเตือนภัยมักจะไม่ค่อยได้ยิน

6. ลักษณะเครือข่ายการพึ่งพาแบบทางการและไม่เป็นทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเครือข่ายการพึ่งพาของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ทั้ง 6 จังหวัด มีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ลักษณะเครือข่ายการพึ่งพาแบบเป็นทางการ เครือข่ายการพึ่งพาแบบทางการนั้น ทางชุมชนเห็นว่าควรมีหน่วยงานเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละหน่วยงานจะเข้ามาดูแลและรับผิดชอบในสายงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตนเอง เช่น กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลในเรื่องสุขภาพของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งชาวบ้านจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้ได้รับการดูแลจากหน่วยงานนั้น ๆ มากกว่าที่จะเข้าไปมีบทบาทร่วมกับหน่วยงาน เครือข่าย การพึ่งพาแบบเป็นทางการควรมีลักษณะเน้นที่หน่วยงานเป็นสำคัญ โดยหน่วยงานจะมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือดูแลทุกอย่าง การดำเนินงานทุกขั้นตอน ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน โดยที่ชาวบ้านเป็นผู้ให้ความร่วมมือในด้านการประสานงานระหว่างชาวบ้านกับตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ยังควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยทุกครั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น

เครือข่ายแบบไม่เป็นทางการ คือ การเน้นที่ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การอาศัยระบบเครือญาติและความสนิทสนม เช่น ชวนญาติ เพื่อนชวนเพื่อนมาเข้ากลุ่ม ชวนคนรู้จัก มาเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ทำให้กลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทำขนม กลุ่มประมง ขยายใหญ่ขึ้น ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทโดยตรง เน้นที่ตัวชาวบ้านและชุมชนเป็นหลัก โดยการจัดตั้งเป็นเครือข่ายขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะไม่รอคอยแต่ความช่วยเหลือจากหน่วยงานเท่านั้น เพราะการพึ่งพาหน่วยงานต่าง ๆ ต้องผ่านระเบียบขั้นตอน ซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ขณะที่บางเรื่องเป็นเรื่องที่เร่งด่วน รอไม่ได้ ส่วนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนั้นมีบทบาทเพียงแค่ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำเท่านั้น ลักษณะเครือข่ายไม่เป็นทางการเช่นนี้ไม่ค่อยมีระบบที่ซับซ้อน มีการยืดหยุ่นตามแต่สถานการณ์หรือความจำเป็นของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ บางครั้งชาวบ้านจะร่วมกันจัดกิจกรรม เช่น ประชุม เพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น มีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

อย่างไรก็ตามลักษณะเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการที่เป็นมานั้น เป็นในลักษณะของการที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อผู้ประสบภัย ไม่ได้มีการประสานงาน

เบื้องต้นกับหน่วยงานในพื้นที่ก่อน ซึ่งก่อให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสีย อาทิ การให้ความช่วยเหลือนี้ลงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง แต่การจัดสรรเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมานี้ อาจไม่มีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือการบริจาคสิ่งของนั้นลงถึงชุมชนจริงอยู่แต่กระจุกตัวอยู่เฉพาะผู้ที่ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิบางรายเท่านั้น

ทั้งนี้คนในชุมชนเห็นว่าเครือข่ายการพึ่งพาแบบไม่เป็นทางการนั้น ควรเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นหลัก โดยการจัดตั้งเป็นเครือข่ายของตนเองขึ้นในชุมชน เพื่อติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนระหว่างหมู่บ้านด้วยกัน และการที่ชุมชนสามารถสร้างเครือข่ายของตนเองได้นั้นจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของแต่ละชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทันที เมื่อชุมชนได้รับความเดือดร้อน โดยเครือข่ายที่สร้างขึ้นมานั้นเอง

หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการประสานงานกันก่อนตั้งแต่เริ่มแรกของการให้ความช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างไม่ทั่วถึง ไม่เที่ยงธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนรับผิดชอบในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการร้องเรียน ติดตามผล หรือการให้ความช่วยเหลือให้ตรงจุดและรวดเร็วมากขึ้น

อย่างไรก็ตามทั้งเครือข่ายแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการนั้นมีความสำคัญเท่า ๆ กัน เพราะหากมีเฉพาะเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว โครงการต่าง ๆ กลุ่มส่งเสริมต่าง ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้หรือหากดำเนินการได้ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคนิค ความรู้ จากเครือข่ายการพึ่งพาแบบเป็นทางการ ฉะนั้นจะต้องมีเครือข่ายทั้งสองแบบควบคู่กันไป

การให้ความช่วยเหลือวิธีที่ดีที่สุด คือ การสนับสนุนและการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยหน่วยงานจะเป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยดูแลและประสานงานต่าง ๆ ให้สิ่งนี้จะทำให้ชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้มากที่สุด การที่หน่วยงานจะเป็นผู้ประสานงานและให้การสนับสนุนได้นั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกัน ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งการให้ความช่วยเหลือชุมชนและการให้ความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในท่ามกลางความโดดเด่นในการรับมือแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วหลังเกิดคลื่นยักษ์สึนามิของรัฐบาล แต่กลับเป็นจุดอ่อนในเรื่องของกระบวนการช่วยเหลือที่เป็นการสั่งการช่วยเหลือในแนวดิ่ง ขาดการเชื่อมโยงกับชุมชน เร่งแก้ปัญหาอย่างฉุกเฉินจนขาดมิติที่เอื้อให้เกิดการฟื้นฟูอย่างจริงจัง รัฐบาลมุ่งพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยวแต่ลืมในด้านการสร้างเสริมอาชีพให้กับประชาชนที่ตกงาน ในขณะที่ผู้ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือด้านอาชีพเป็นอย่างมาก ในการให้ความช่วยเหลือในช่วงแรก ๆ นั้น ได้รับคำชมเชยว่าประสบผลสำเร็จอย่างมาก แต่มาจนถึงทุกวันนี้กลับมีผู้รอดชีวิตอีกหลายคงยังไร้ที่อยู่ การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว แต่ทว่าการฟื้นฟูบูรณะในหลายท้องที่ยังล่าช้า ขณะที่การเล่นพรรคเล่นพวกก็เกิดขึ้น การช่วยเหลือยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ เช่น ต้องการเรือและเครื่องมือทำการประมง แต่กลับจัดให้มีการพัฒนาทางด้านจักสาน หรือต้องการขายกล้วยแต่ได้รับเรือ ส่วนผู้ที่ต้องการเรือกลับไม่มีเรือให้ การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนยังได้ไม่เต็มที่นัก คือ ให้เพียงบางส่วน หรือ บางคนได้ บางคนไม่ได้ จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจโดยรวมลดลง ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ โดยภาพรวม ผู้ประสบภัยรู้สึกเศร้าใจ หวาดกลัว ท้อแท้ ลึนหวัง การโศกเศร้าต่อความสูญเสียเป็นเรื่องปกติ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่จะเป็นเช่นนั้นตลอดไปคงไม่ได้ เพราะชีวิตยังต้องดำรงอยู่ต่อไป

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนขณะนี้ เป็นลักษณะของการที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนิทสนมกันเช่นในอดีต มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก คนที่ได้รับความเสียหายจริง ๆ ถูกเพิกเฉย ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ แต่บางคนที่ไม่ได้ประสบภัยจริง กลับได้รับความช่วยเหลือมากกว่า ด้านวัฒนธรรมชุมชนกลับถูกเพิกเฉย หรือละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิม หันไปส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นระบบทุนนิยม และรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามากเกินไป ทำให้วัฒนธรรมชุมชนกลับอ่อนแอ การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย ทั้ง ๆ ที่ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะเข้าไปฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่กลับมีความคืบหน้าในด้านนี้น้อยมาก ส่วนความผิดพลาดทางการสื่อสารและการเตือนภัยก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และมีระบบที่ชัดเจน นอกจากนี้เครือข่ายภาคประชาชนยังไม่มี ความเข้มแข็งเท่าที่ควร

แนวทางในการให้ความช่วยเหลือควรจะต้องมีการประสานงานกันทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยให้การช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประสบภัย และควรมีการสำรวจข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการให้ความช่วยเหลือ ด้านสถาบันการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเช่นเป็นสถานที่ฝึกงานในการที่จะเข้าไปเรียนรู้ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยจิตวิญญาณของปัญญาชน หน่วยงานที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร จะต้องเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น เพราะช่วงแรก ๆ ของการเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ หน่วยงานต่าง ๆ ก็หลั่งไหลเข้าไปให้ความช่วยเหลือ อาจจะมีร่องรอยของทั้งความสุขและความทุกข์ปะปนกันอยู่ มีหลายพื้นที่ที่ยังต้องการความช่วยเหลือที่ต่อเนื่องมากขึ้น เช่น เรื่องระบบสาธารณสุข โภค การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ควรมีการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนควรได้รับการพัฒนาให้กลับมาเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เคยมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่าให้เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิสร้างบาดแผลแห่งความไว้วางใจเกิดขึ้นในสังคม

ด้านวัฒนธรรมชุมชน ควรมีการพัฒนาด้านวัฒนธรรมของชุมชน จัดให้มีการรณรงค์เผยแพร่วัฒนธรรม ให้มีวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่อยู่คู่กันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามันในเชิงวัฒนธรรม เพื่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรมจะเป็นการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งฝั่งทะเลอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณค่าสูงมาก หากมีการสอดแทรกวิถีของวัฒนธรรมลงไป จะทำให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีการดูแลรักษาท้องถิ่นของตนเอง ต้องสร้างความคิดทางสังคม เพื่อให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาของคนในท้องถิ่น วิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขาต้องได้รับการพัฒนาให้กลับมาเหมือนเดิม ด้านเครือข่ายภาคประชาชนจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น กำหนดให้ชุมชนวางแผนการฟื้นฟูชุมชนด้วยตนเอง ให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ควรมีการออกกฎหมายหรือระเบียบการอยู่ร่วมกันของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ชุมชนบ้านพรุเดียว

ส่วนความผิดพลาดทางการสื่อสาร หากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิควรที่จะต้องร่วมมือกันเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างทันทั่วทั้ง ยุติรายการอื่น ๆ ให้หมด ระบบการสื่อสารควรมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจเพื่อความคล่องตัว และสื่อท้องถิ่นก็ควรร่วมกันเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางการสื่อสาร และควรมีแผนการสื่อสารเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนลดความหวาดกลัว และหันมาร่วมมือกันวางแผน บรรเทาภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ส่วนการจัดระบบอาสาสมัคร เพื่อรับมือกับภัยพิบัติก็จะสามารถ

ประสานงานหรือสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องเตือนภัยต้องมีความชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนบุคลากรทางด้านความปลอดภัยต้องมีความพร้อมและทั่วถึง ทั้งนี้ระบบการบริหารภาครัฐในพื้นที่เสี่ยงภัยก็มีความจำเป็น เจ้าหน้าที่จะต้องมีความพร้อมและความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติ พร้อมทั้งจะกำกับดูแลในการที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และมีบทบาทรับผิดชอบเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น

จากการศึกษาวิจัยและนำผลการวิจัยสู่ชุมชน ชุมชนแต่ละชุมชนทั้ง 6 จังหวัดได้สะท้อนความต้องการในการกำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการนำไปดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมอันได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพ ในการที่จะนำมาสู่การสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว 2) จัดให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในชุมชนที่ครบถ้วน 3) จัดให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) จัดให้มีการบริหารจัดการในชุมชน โดยสมาชิกในชุมชน 5) จัดให้มีการฟื้นฟูจิตใจแก่ผู้ประสบภัย 6) จัดให้มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ และความเข้มแข็งในชุมชน 7) จัดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 8) จัดให้มีการปรับปรุงระบบเตือนภัยให้ได้มาตรฐาน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตือนภัย 9) จัดให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน / วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น และ 10) จัดให้มีการปลูกป่าถาวรเพื่อกันคลื่นลมบริเวณชายหาด

จากวันนั้นจนถึงวันนี้ที่เหตุการณ์ผ่านพ้น คลื่นลมสงบลง แต่คลื่นปัญหาชีวิตกำลังถาโถมเข้าใส่ ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิตั้งด้านชีวิต ทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่หลายหน่วยงานทุกภาคส่วน ได้ร่วมมือให้ความช่วยเหลือ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแบ่งเบาความทุกข์โศกของผู้ประสบภัยได้ระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือเพื่อบรรเทาได้ก็คือ บาดแผลหรือผลกระทบทางจิตใจของผู้ประสบภัยที่ยากต่อการเยียวยา รักษา โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐเอกชน และประชาชน ในการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้ท้องทะเลอันดามันกลับมาสดใส และคืนชีวิตใหม่ให้กับประชาชน ชุมชนและสังคมให้สมกับเป็น “ฟ้าใหม่...อันดามัน”

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับเครือข่ายวิชาการในมหาวิทยาลัย และเครือข่ายความร่วมมือทางการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ. (2548). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ: การฟื้นฟูหลังสึนามิในมิติสังคมและมนุษย์. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส. (2548). ผลกระทบจากภัยพิบัติคลื่นสึนามิและความต้องการความช่วยเหลือของประชาชนจังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- จำนง พวงพุก. (2548). “สึนามิเกิดขึ้นได้อย่างไร”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 ระหว่าง กันยายน - ตุลาคม 2548. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตรพรินติ้ง.
- จังหวัดพังงาและกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดพังงา. (2548). เอกสารสรุปเหตุการณ์ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติจังหวัดพังงา. พังงา : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพังงา.
- ฉวีวรรณ สุวรรณวงศ์. (2548). “มหันตภัยสึนามิ ความสูญเสียของประเทศ”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 ระหว่าง กันยายน - ตุลาคม 2548. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตรพรินติ้ง.
- เฉลย พูนสวน. (2547). “การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา”. วารสารสำนักตรวจการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ฉบับที่ 5/257 ประจำเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2547. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- ภาณี ชนาธิปกรณ์. (2548). “1 ปีสึนามิกับการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยของภาครัฐ”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 ระหว่าง กันยายน - ตุลาคม 2548. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร พรินติ้ง.
- สุรพันธ์ เพชรภา. (มปป.). โครงการวิจัยเรื่อง : การฟื้นฟูและการปรับตัวของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิ ในเขตกิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). 1 ปี สึนามิกับผลกระทบและการฟื้นฟูอันดามัน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 ระหว่างกันยายน - ตุลาคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตรพรินติ้ง.

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง. (2548). **สรุปข้อมูลความเสียหายและผล
ความคืบหน้าในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ จังหวัดระนอง ปี 2548.**
ระนอง : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดตรัง. (2548). รายงานสรุปผลการ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการติดตามผลการ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ ใน 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน วันที่ 17 มิถุนายน 2548
ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล. ตรัง : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดตรัง.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพังงา. (มปป.). **ข้อมูลการช่วยเหลือ
และฟื้นฟูผู้ประสบภัยสึนามิ.** พังงา : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
พังงา.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดภูเก็ต. (2548). **สรุปผลการช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยสึนามิจังหวัดภูเก็ต.** ภูเก็ต : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดภูเก็ต.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดระนอง. (2548). **สรุปผลการช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ จังหวัดระนอง ตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2547 - 12 กรกฎาคม
2548.** ระนอง : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระนอง.

ลดาวัลย์ คำภา. (2548). เมื่อเกิดคลื่นสึนามิขึ้นควรรับมืออย่างไร. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่
42 ฉบับที่ 5 ระหว่างกันยายน - ตุลาคม 2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรพรินติ้ง.

www.dmh.moph.go.th/sty_libnews/news, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2549.

www.cdd.go.th/chumchon/artical/netwoek/network01.htm, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2549.

www.cdswtu.com/index.php?option=content&task=view&id=151&Itemid=34, สืบค้นเมื่อวันที่ 29
กรกฎาคม 2549.

www.sta.payap.ac.th/network/lkik.htm, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2549.

www.asapake.tripod.com/k10.htm, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2549.

www.anamai.moph.go.th, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2549.

www.oppn.opp.go.th/research02.php, สืบค้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2549.